

Aliance pro energetickou
soběstačnost
martin.sedlak@alies.cz
www.alies.cz

Calla - Sdružení pro záchranu
prostředí
edvard.sequens@calla.cz
www.calla.cz

Hnutí DUHA
karel.polanecky@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Global 2000 (Rakousko)
reinhard.uhrig@global2000.a
www.global2000.at

Friends of the Earth Europe
(Brusel)
patricia.lorenz@foeeurope.org
www.foeeurope.org

Občanská iniciativa pro ochranu
životního prostředí
oizp@oizp.cz
www.oizp.cz

Jihočeské matky
jihoceske.matky@ecn.cz
www.jihoceskematky.cz

Vážený pan
Maroš Šefčovič,
VICE-PRESIDENT, Energy Union
European Commission
Rue de la Loi / Wetstraat 200
1049 Brussels
Belgium

Praha, 25. května 2015

Vážený pane místopředsedo,

obracíme se na Vás prostřednictvím společné výzvy českých, rakouských a mezinárodních zástupců nevládních a ekologických organizací, které se dlouhodobě věnují tématu energetiky.

V tomto týdnu pod záštitou Vlády ČR proběhne v Praze Evropské jaderné fórum (ENEF), které přijedete zahájit. Setkání vrcholných představitelů vlád, Evropské komise a státních úřadů rámuje témata bezpečnosti dodávek, jaderné bezpečnosti či řešení problémů s odstavovanými reaktory.

Jménem nevládních organizací si vás dovoluujeme upozornit na další problematiku úzce související s agendou atomového průmyslu. V připojené společné výzvě stručně rozebíráme nejpálčivější oblasti jaderné energetiky: od ekonomických rizik přes stále nevyřešený problém jaderného odpadu po otázky jaderné bezpečnosti. Ke všem níže otevřeným otázkám si dovoluujeme doplnit také vám adresovanou výzvu, neboť některé oblasti - jako právě proces vyhledávání místa pro hlubinné úložiště dlouhodobě devaluje důvěru dotčených občanů ve stát a racionální řešení by přineslo transparentní přístup ze strany úřadů.

Vítáme váš záměr zefektivnit a modernizovat evropskou energetiku, obsažený v návrhu Energetické unie. Věříme, že tento koncept povede k vytvoření účinné a nízkoemisní ekonomiky a pomůže EU udržet se na špičce hi-tech technologií v oblasti obnovitelných zdrojů nebo chytrých sítí. Přivítáme také, pokud nadále povedete kritickou společenskou i politickou debatu o využití jaderné energetiky s ohledem na hrozící masivní dotace do nových reaktorů v některých státech EU.

S úctou

Martin Sedlák, ředitel Aliance pro energetickou soběstačnost

Edvard Sequens, předseda Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Karel Polanecký, energetický expert Hnutí DUHA, v.r.

Reinhard Uhrig, vedoucí programu jaderná energie Global 2000, v.r.

Patricia Lorenz, expertka na oblast jaderné energetiky Friends of the Earth Europe, v.r.

Pavel Vlček, předseda Občanské iniciativy pro ochranu životního prostředí, v.r.

Monika Machová Wittingerová, předsedkyně Jihočeských matek, v.r.

Kontakt na mluvčí společného dopisu:

Martin Sedlák, Aliance pro energetickou soběstačnost, telefon 737 128 471, email martin.sedlak@alies.cz

Edvard Sequens, Calla, tel: 602 282 399, email: edvard.sequens@calla.cz

Společná výzva Aliance pro energetickou soběstačnost, Calla - Sdružení pro záchranu prostředí, Hnutí DUHA, Global 2000, Friends of the Earth Europe, Občanské iniciativy pro ochranu prostředí a Jihočeských matek

Ekonomika jaderné energetiky

Předchozí Evropská komise učinila bezprecedentní rozhodnutí a umožnila Velké Británii a firmě EDF postavit dva bloky jaderné elektrárny Hinkley Point za pomoci garantovaných cen elektřiny, i přes množství opodstatněných výhrad, které k tomuto mechanismu měla. Jaderná energetika tak zůstane i nadále závislá na netržních podporách. Schválená podpora, pokud ji Velká Británie využije, bude deformovat trh s elektřinou až do poloviny století a poškozovat ostatní zdroje, zejména obnovitelné.

O podobný mechanismus podpory možná by mohla v budoucnu požádat i Česká vláda, která chce připravit projekty čtyř nových reaktorů. A ekonomické předpoklady, na kterých staví tyto plány, jsou nereálné. Počítají totiž s investicí na výstavbu nových bloků ve výši 4 500 EUR/kW. Pohled na aktuálně rozestavěné nebo uvažované jaderné projekty v zemích OECD ukazuje reálné náklady vyšší a navíc neustále rostoucí: Předpokládaná investice do dvou reaktorů EPR od AREVA v britském Hinkley Point dosahuje 6 500 EUR/kW, náklady na reaktory, které staví Westinghouse ve Vogtle v USA narostly již na bezmála 6 100 EUR/kW a investice do reaktorů v maďarském Paksu, které dodá Rosatom, mají být v přepočtu 5 200 EUR/kW.

Prosazovatelé veřejné podpory pro jadernou energetiku falešně argumentují potřebou vyrovnat dotace do obnovitelných zdrojů energie. Jenže současná jaderná energetika by neexistovala bez dlouholetých přímých státních dotací, úlev a jiných výhod. Za desítky let podpory získala mnohonásobně více peněz než nové čisté zdroje, které jsou nyní na svém komerčním startu a již se prakticky obejdou bez podpory. Jaderná energie se bez nich neobejde dodnes - ze zprávy Evropské komise vyplývá, že v roce 2011 podpořilo 27 států EU obnovitelné zdroje 30 miliardami eur; jadernou energetiku 35 miliardami eur a fosilní zdroje 26 miliardami eur.

Doporučení:

Evropská komise by neměla připustit podporu pro jadernou energetiku, neboť jde o technologii, která se trhu pohybuje již více než 60 let a v minulosti byla štědře dotována jak národními tak evropskými prostředky.

Bezpečnost stávajících jaderných elektráren

Provozované jaderné reaktory postupně stárnou a blíží se k době jejich původně plánované technologické životnosti. Zařízení primárního okruhu jsou během provozu vystavena radiaci nebo vysokému tepelnému namáhání a odráží se na nich takzvaný fenomén stárnutí. Ve světě můžeme sledovat problémy s parogenerátory i samotnými tlakovými nádobami reaktorů. Praktické zkušenosti s provozováním reaktorů ukazují, že průměrný věk životnosti jaderných elektráren je 24 let. Rostou také požadavky na úroveň jaderné bezpečnosti. Co stačilo před třiceti lety, již dnes nemůže obstát. Bezpečnost se ale otázce délky provozování reaktorů střetává s tlakem jejich vlastníků, kteří se snaží maximalizovat svůj profit provozem ekonomicky splacených zařízení.

Doporučení:

Žádáme vás o prosazování úplné implementace bezpečnostních opatření vyplývajících ze zátěžových testů jaderných elektráren. Opět však i v této otázce musí platit důraz na nezávislost a transparentnost.

Pokud by se uvažovalo o prodloužení životnosti jaderných reaktorů přes projektovanou dobu provozu, tak pouze s podmínkou posouzení vlivu na životní prostředí (EIA). Revizi vlivu na životní prostředí považujeme za klíčovou především u jaderných elektráren, které byly spuštěny před 20 lety - například u nás jaderná elektrárna Dukovany - bez možnosti veřejnosti účastnit se procesu posouzení daných zařízení. U plánovaného prodloužení životnosti jaderné elektrárny Dukovan proto navrhuje přeshraniční EIA, ve který by česká a rakouská veřejnost získala možnost zapojit se do diskuse o dalším využití jaderné energetiky. Možnost veřejnosti vyjádřit se k otázkám vlivu starých jaderných reaktorů na životní prostředí odpovídá úmluvě Espoo o posuzování vlivu na životní prostředí. Součástí posudků by mělo být také vypracování alternativních variant a řešení otázek jaderné bezpečnosti.

Jaderná neodpovědnost

Ministerstvo průmyslu sice v návrhu Národního akčního plánu pro rozvoj jaderné energetiky připustilo nápravu příliš nízkého ručení provozovatele jaderných reaktorů (ČEZ) za škody při případné jaderné havárii, přesto však má zůstat v České republice zachována na velmi omezených devíti miliardách korun.

Přitom vyšší limit finanční odpovědnosti má řada dalších států EU - jde například o Švédsko, Španělsko, Belgie a Nizozemí. V Německu jsou záruky stanoveny až do výše 2,5 miliardy eur, tedy přes 60 miliard korun. Omezení odpovědnosti lze navíc chápat jako nepřímou státní podporu pro provozovatele jaderných reaktorů.

Fukušimská havárie opět jasně ukázala obrovský rozdíl mezi skutečnými náklady na jaderné škody a limity odpovědnosti za ně, které jsou stokrát nižší. Po Fukušimě jsou škody odhadovány na 4,3 bilionu korun, po Černobylu 4,6 bilionu korun, francouzský státní institut pro jadernou bezpečnost IRSN odhadl možnou škodu po havárii v jedné z tamních elektráren na 10,9 bilionu korun.

Doporučení:

Provozovatelé jaderných elektráren by měli nést plnou odpovědnost za škody, které případně způsobí. Evropská komise i jednotlivé země by se proto měly co nejdříve domluvit na sjednocující úpravě dnes roztržitých režimů úmluv (Pařížské a Vídeňské) o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody.

Doutnající problém jaderných odpadů

Česká republika a některé další země plánují rozvoj jaderné energetiky, aniž znají dlouhodobě uspokojivé řešení, jak naložit s vysoceradioaktivními odpady. Přitom na příkladu České republiky můžeme vidět silně kontroverzní proces hledání místa pro hlubinné úložiště, který je v ostrém rozporu s postoji obyvatel obcí, jejichž území se dotýká.

Česká národní koncepce nakládání s vyhořelým jaderným palivem a radioaktivními odpady byla přijata vládou již v roce 2002, a to navzdory negativnímu stanovisku ministerstva životního prostředí v procesu SEA. Členské státy pak mají podle směrnice rady č. 2011/70/EURATOM nejpozději v srpnu tohoto roku předložit Evropské komisi své

vnitrostátní programy dokládající, jak budou řešit odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a dalšími radioaktivními odpady.

Doporučení

České republice hrozí, že v srpnu odešle Evropské komisi materiál, který vůbec neprošel veřejnou diskusí ani hodnocením SEA. Lze pak očekávat kritickou reakci ze strany obcí a veřejnosti dotčených procesem vyhledávání místa pro budoucí hlubinné úložiště. Evropská komise by se měla zasadit o důslednou celospolečenskou debatu v zemích unie, které provozují jadernou energetiku, zda je hlubinné úložiště tím správným řešením a zda národní legislativa zohledňuje dostatečně zájmy obyvatel, kterým navždy změní budoucnost.

Mezinárodní bezpečnost jaderné energetiky - půjčka EURATOM pro Ukrajinu

Neklidné vztahy mezi Ruskem a Ukrajinou bohužel otevírají také nový rozměr bezpečnosti jaderných zařízení v Evropě. Pouhých dvě stě kilometrů od válečné fronty mezi separatisty a ukrajinskou armádou se nachází více než tři tisíce vyhořelých palivových článků. Zařízení s vysoceradioaktivními materiály se tam může stát potenciální hrozbou při eskalaci konfliktu.

EURATOM schválil již v roce 2013 půjčku pro Ukrajinu (C (2013) 3496, 24. 6. 2013). Vlády evropských států by ve spolupráci s Evropskou komisí měly vyvinout dostatečný tlak, aby se tyto prostředky užily pouze na posílení bezpečnosti jaderných zařízení na Ukrajině. Signály, které však mají nevládní organizace přímo s odpovědnými osobami v ukrajinských jaderných zařízeních (návštěva Patricie Lorenz, FoEE v Záporožské jaderné elektrárně) naznačují, že chce ukrajinská strana využít prostředky především na prodlužování životnosti. Součástí diskuze s Ukrajinou by také měl být tlak na provedení posouzení vlivu jaderných zařízení na životní prostředí (dle úmluvy Espoo).

Doporučení:

Evropská komise by měla pozastavit půjčku EURATOM do doby vyjasnění jejího využití.